

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА І ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ДЛЯ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Корват Олена Валеріївна, канд. екон. наук, доцент
кафедри управління фінансовими послугами,
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

Непередбачуваність подій через посилення кризових явищ, катастроф, злочинів, внутрішніх і зовнішніх конфліктів змушує кожне підприємство приділяти увагу безпеці ведення бізнесу, зокрема фінансовій безпеці. Для страхових компанії, діяльність яких безпосередньо пов'язана з ризиками, проблема виникнення фінансових загроз посилюється технологічними особливостями страхування, інверсією виробничого циклу, поєднанням страхової діяльності з інвестиційною.

Зважаючи на актуальність вивчення аспектів управління фінансовою стійкістю і безпекою, співвідношення понять «стійкість» і «безпека» у підприємницькій діяльності широко вивчаються науковцями, зокрема Л. Добрик [2], Л. Коваль [3], О. Сметанюк [8]. Питання фінансової безпеки страховиків знайшли своє відображення у наукових працях Л. Матвійчук [5], Н. Нагайчук [6], О. Рубана [7], проте значно більша кількість досліджень у сфері страхування присвячена стійкості й платоспроможності страхових компаній, серед яких роботи С. Кучерівської, Н. Ткаченко, Л. Ширінян.

Слід відмітити, що практично всі автори звертають увагу на близькість категорій фінансової стійкості і безпеки, їх тісний взаємозв'язок. Спостерігається єдина наукова позиція, що ці поняття не є ідентичними та мають власні ознаки. Водночас, думки науковців відносно сутності фінансової безпеки і фінансової стійкості, їх взаємовпливів суттєво різняться.

Невирішеними залишаються питання першочерговості управлінських заходів, які мають бути направлені на забезпечення фінансової безпеки чи фінансової стійкості. Розв'язання цих завдань неможливе без подолання протиріч у трактуванні досліджуваних категорій.

У результаті наукового дослідження, проведеного автором, було з'ясовано, що стійкість фінансової установи – це її «здатність протягом тривалого часу та при суттєвих негативних ситуаціях зберігати платоспроможність, використовуючи для цього фінансовий, технологічний та управлінський потенціал» [4, с. 7]. При цьому платоспроможність розглядається як здатність фінансової установи виконувати свої зобов'язання в окремий момент часу, а стійкість – як «тривала» платоспроможність у несприятливих умовах дії ризиків. Саме тому вимірювання рівня фінансової стійкості страховика здійснюється шляхом оцінювання сили впливу на фінансовий стан сукупного ризику діяльності через складові, зокрема через специфічні для страхової компанії страхові ризики, до яких відносяться ризики андеррайтингу, витрат, перестрашування, тощо [4, с. 7-8; 1, ст. 101-105].

Критичний аналіз наукових робіт на тему фінансової безпеки [2; 3; 5 – 9] дає змогу визначити фінансову безпеку страхової компанії як комбінацію двох складових:

- фінансового стану страховика, який характеризується фінансовою рівновагою та наявністю фінансових ресурсів в обсязі, достатньому для виконання своїх зобов'язань (внутрішня складова);

- сукупності умов діяльності страховика, які характеризуються відсутністю загроз (зовнішня складова).

Наведена дефініція дозволяє розглядати фінансову безпеку як результат управління компанією у конкретний момент часу. Враховуючи це, помилково трактувати категорію «фінансова безпека» як дії, направлені на забезпечення фінансової безпеки [5, с. 31], як характеристику фінансового стану у довгостроковому періоді [7, с. 104], або як здатність нейтралізувати чи протистояти загрозам [3, с. 98-99]. Здатність страхової компанії адаптуватись в

умовах мінливого середовища і протистояти загрозам є характеристикою категорії «стійкість», а фінансова безпека є лише наслідком функціонування на підприємстві адаптаційних механізмів.

До адаптаційних механізмів, які підтримують «тривалу» платоспроможність страховика, слід віднести наявність у компанії ефективної системи управління, що вимагається Директивою ЄС Solvency II (Платоспроможність II) [1, ст. 40]. Згідно з цією Директивою ефективна система управління має містити, принаймні, системи управління ризиками, внутрішнього контролю, внутрішнього аудиту та забезпечувати виконання ефективної актуарної функції. В рамках системи ризик-менеджменту страхова компанія здійснює власне оцінювання ризиків і платоспроможності [1, ст. 40-50].

У процесі управління ризиками під час регулярного оцінювання їх рівня виявляються підвищені ризики діяльності, які можуть спричинити значні фінансові втрати. На найбільш небезпечних ризиках, що є потенційними загрозами фінансовим інтересам, акцентується першочергова увага в системі управління. Нейтралізація потенційних загроз, їх уникнення, мінімізація, а також пом'якшення їх наслідків є заходами ризик-менеджменту, що направлені на забезпечення фінансової безпеки і платоспроможності страхової компанії у майбутньому.

Проте фінансова загроза може існувати не потенційно, а реально. У цьому разі лише ефективність оперативних управлінських рішень менеджменту страховика дозволяє зберегти поточну фінансову безпеку і платоспроможність компанії.

Враховуючи вищезазначене можна стверджувати, що фінансова стійкість порівняно з фінансовою безпекою є більш широкою категорією. Стійка страхова компанія через дієві адаптаційні механізми нейтралізує вплив реальних і потенційних загроз і, таким чином, зберігає поточний рівень фінансової безпеки і платоспроможності та забезпечує їх у майбутньому. Цим пояснюється більша увага серед науковців і практиків до стійкості страховиків ніж до їх фінансової

безпеки: саме фінансова стійкість страхових компаній регулюється на законодавчому рівні та контролюється державними наглядовими органами.

Література

1. Директива 2009/138/ЄС Solvency II Європейського Парламенту та Ради від 25 листопада 2009 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ufu.org.ua/files/zakon/EU/Solvency%20II_ukr.doc .

2. Добрик Л. О. Фінансова безпека банку як основа його стійкості [Електронний ресурс] / Л. О. Добрик, Г. В. Запорожець // Ефективна економіка. – 2014. – № 6. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3116>.

3. Коваль Л. П. Понятійно-категоріальний апарат дослідження фінансової безпеки / Л. П. Коваль // Фінансовий простір. – 2013. – № 3. – С. 95-100.

4. Корват О. В. Формування системи забезпечення пруденційного нагляду за діяльністю зі страхування життя: автореф. дис... канд. екон. наук : 08.00.08 / О. В. Корват. – Х., 2011. – 20 с.

5. Матвійчук Л. О. Концептуальні аспекти фінансової безпеки страхових компаній / Л. О. Матвійчук // Вісник Одеського національного університету. Економіка. – 2013. – № 2. – С.30-32.

6. Нагайчук Н. Г. Інструментарій управління фінансовою безпекою страховиків / Н. Г. Нагайчук // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2014. – № 2. – С. 195-198.

7. Рубан О. О. Фінансова безпека страхової компанії як інтегральна характеристика її фінансового стану / О. О. Рубан // Вісник Української академії банківської справи. – № 1. – 2012. – С. 101-105.

8. Сметанюк О. А. Фінансова стійкість в системі фінансової безпеки підприємства / О. А. Сметанюк, С. О. Кругляк Фінансова стійкість в системі фінансової безпеки підприємства // Економічний простір. – 2014. - № 85. – С. 187-196.

9. Фінансова безпека підприємства : навч. посіб. / Т. Б. Кузенко, Л. С. Мартюшева, О. В. Грачов, О. Ю. Литовченко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 304 с.